

Έκθεση για την επίσκεψη στο Βυζαντινό και στο Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης καθώς και στη Ροτόντα Θεσσαλονίκης

11/11/2025

Στο πλαίσιο του διασυνοριακού ερευνητικού προγράμματος MOSAIC, που αποσκοπεί στη μελέτη, τεκμηρίωση και τεχνολογική αποτύπωση ψηφιδωτών της ελληνοκυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς, πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες επισκέψεις με στόχο την επιτόπια μελέτη των ψηφιδωτών που εκτίθενται και φυλάσσονται:

- στο **Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης**,
- στο **Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης**, και
- στο **Μνημείο της Ροτόντας του Αγίου Γεωργίου**.

Η επίσκεψη περιελάμβανε καταγραφή και φωτογράφιση της κατάστασης διατήρησης και των τεχνικών χαρακτηριστικών των ψηφιδωτών, με σκοπό τη μελέτη των υλικών, των μεθόδων κατασκευής και των διαφορών που παρουσιάζονται ανά χρονολογική περίοδο και καλλιτεχνικό ρεύμα.

Η επίσκεψη επέτρεψε τη συγκριτική παρατήρηση διαφορετικών τεχνοτροπιών και περιόδων δημιουργίας ψηφιδωτών, από την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή εποχή έως και τη Βυζαντινή περίοδο. Η άμεση επαφή με τα έργα κατέστησε δυνατή την κατανόηση βασικών στοιχείων της τεχνικής κατασκευής, όπως:

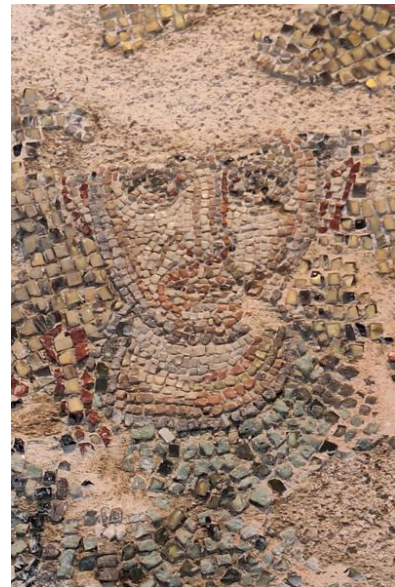
- Η προετοιμασία του υποστρώματος.
- Η τοποθέτηση των ψηφίδων με διαφορετικούς προσανατολισμούς ανάλογα με το φως και τη σκιά, για την επίτευξη φυσικότερης απεικόνισης.
- Η χρήση διαφορετικών υλικών: λίθινες, κεραμικές και γυάλινες ψηφίδες, καθώς και φύλλα χρυσού σε γυαλί, χαρακτηριστικό των εκκλησιαστικών ψηφιδωτών της Παλαιοχριστιανικής περιόδου.
- Η χρωματική παλέτα που διαφοροποιείται ανάλογα με τη γεωγραφία, την εποχή και την εικονογραφία (γήινα χρώματα στη ρωμαϊκή περίοδο – φωτεινά και μεταλλικά στις βυζαντινές απεικονίσεις).

Κατά την επίσκεψη συγκεντρώθηκαν πληροφορίες σχετικά με τις μεθόδους συντήρησης και αποκατάστασης που εφαρμόζονται από τα αντίστοιχα μουσεία, όπως:

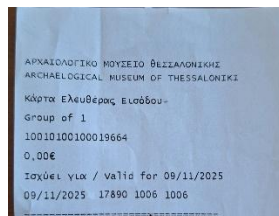
- η σταθεροποίηση υποστρωμάτων με ενέσεις κονιάματος,
- η καθαίρεση και επανατοποθέτηση ψηφιδωτών όταν κινδυνεύουν από φθορά,
- η ψηφιακή τεκμηρίωση και τρισδιάστατη αποτύπωση (όπως εφαρμόζεται και στο πρόγραμμα).

Η επικοινωνία με το επιστημονικό προσωπικό των μουσείων προσέφερε σημαντικές πληροφορίες για τις σύγχρονες μεθόδους τεκμηρίωσης, οι οποίες συνδυάζουν φωτογραμμετρικές και φασματοσκοπικές μεθόδους για την αναγνώριση υλικών και επιφανειακών φθορών.

Στο **Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης**, τα εκθέματα παρουσιάζουν την εξέλιξη της χριστιανικής εικονογραφίας, την αυξανόμενη χρήση χρυσού και την απόδοση των μορφών με έντονη πνευματικότητα.

Στο **Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης**, τα ρωμαϊκά ψηφιδωτά δάπεδα μαρτυρούν την αρχαιότερη, περισσότερο «κοσμική» χρήση της τέχνης, με μυθολογικά και διακοσμητικά θέματα.

Στη **Ροτόντα**, τα μνημειακά ψηφιδωτά του 4ου αιώνα αποτελούν μοναδικά δείγματα πρώιμης βυζαντινής τέχνης, με λαμπρές χρυσές επιφάνειες και εντυπωσιακές γεωμετρικές συνθέσεις.

Η άμεση παρατήρηση αυτών των έργων συμβάλλει στην κατανόηση της συνέχειας και εξέλιξης της τεχνικής των ψηφιδωτών ανά τους αιώνες, στοιχείο κεντρικό για το ερευνητικό έργο.

Αριστομένης Αντωνιάδης

Καθηγητής, Επιστημονικός Υπεύθυνος έργου